

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Historii dla uczniów szkół podstawowych
województwa śląskiego
w roku szkolnym 2025/2026**

I stopień

I. Zakres umiejętności

Umiejętności wymagane od uczestników Konkursu Przedmiotowego z Historii opisane są w podstawach programowych dla przedmiotów: Historia i społeczeństwo oraz Historia dla szkoły podstawowej:

1. sytuowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych w czasie i przestrzeni;
2. porządkowanie chronologiczne;
3. dostrzeganie zmian w funkcjonowaniu społeczeństw i związków pomiędzy różnymi dziedzinami życia;
4. dostrzeganie ciągłości rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego;
5. charakteryzowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych;
6. dostrzeganie i wyjaśnianie związków przyczynowo – skutkowych;
7. wyjaśnianie znaczenia wydarzeń dla rozumienia współczesnego świata;
8. pozyskiwanie i porównywanie informacji pochodzących z różnych źródeł;
9. tworzenie narracji historycznej w oparciu o informacje pochodzące z różnych źródeł;
10. formułowanie wniosków i ocen.

II. Zakres treści

1. Cywilizacje starożytne:

- a) porównanie koczowniczego trybu życia z osiadłym;
- b) cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu - lokalizacja w czasie i przestrzeni oraz charakterystyka struktur społecznych i systemu wierzeń;
- c) systemy sprawowania władzy oraz organizacja społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie;
- d) najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;
- e) narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.

2. Świat islamski i Bizancjum:

- a) zasięg podbojów arabskich i ich wpływ na Europę;
- b) zasięg i osiągnięcia cesarstwa bizantyjskiego;
- c) dostrzeganie różnic między chrześcijaństwem wschodnim i zachodnim.

3. Władza, społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy:

- a) państwo Franków;
- b) rozłam w Kościele w XI wieku;
- c) relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską;
- d) system lenny i podziały społeczne w średniowieczu;

- e) życie średniowiecznego miasta i wsi;
 - f) kultura rycerska;
 - g) styl romański i styl gotycki;
 - h) rola Kościoła (w tym zakonów) w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.
4. Polska w okresie wczesnopiastowskim:
- a) państwo pierwszych Piastów i umiejscowienie jej w czasie i przestrzeni;
 - b) okoliczności przyjęcia chrztu przez Piastów oraz następstwa chrystianizacji Polski;
 - c) kryzys, odbudowa i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;
 - d) dokonania Bolesława Krzywoustego.
5. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego:
- a) przyczyny oraz skutki rozbicia dzielnicowego;
 - b) przemiany społeczne i gospodarcze, z uwzględnieniem ruchu osadniczego;
 - c) sytuacja międzynarodowa ziem polskich w okresie rozbicia dzielnicowego;
 - d) proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku.
6. Polska w XIV - XV wieku:
- a) rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;
 - b) dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej oraz w polityce zagranicznej;
 - c) unia Polski z Litwą;
 - d) związki Polski z Węgarami w XIV i XV wieku;
 - e) relacje polsko-krzyżackie w XIII-XV wieku;
 - f) rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego (do konstytucji nihil novi).
7. Wielkie odkrycia geograficzne:
- a) przyczyny i skutki odkryć geograficznych;
 - b) najważniejsze dokonania odkrywców na przełomie XV i XVI w.
8. Europa w XV i XVI wieku:
- a) cechy renesansu europejskiego i najważniejsze osiągnięcia przedstawicieli tej epoki;
 - b) przyczyny i następstwa reformacji;
 - c) kontrreformacja w Kościele katolickim.
9. Polska i Litwa w czasach ostatnich Jagiellonów:
- a) najważniejsze wydarzenia w dziedzinie polityki wewnętrznej ostatnich Jagiellonów;
 - b) polityka zagraniczna ostatnich Jagiellonów;
 - c) unia realna pomiędzy Polską a Litwą;
 - d) demokracja szlachecka;
 - e) życie gospodarcze w XVI wieku;
 - f) największe osiągnięcia polskiego renesansu;
 - g) reformacja na ziemiach polskich.
10. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVI i XVII wieku:
- a) stosunki wyznaniowe i narodowościowe w Rzeczypospolitej oraz główne założenia konfederacji warszawskiej;
 - b) okoliczności uchwalenia artykułów henrykowskich i zasady wolnej elekcji;
 - c) przyczyny i skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją, Szwecją i Turcją;
 - d) przyczyny i następstwa powstania Bohdana Chmielnickiego na Ukrainie;
 - e) zakres chronologiczny i zasięg terytorialny potopu szwedzkiego;
 - f) najważniejsze bitwy w XVII wieku: pod Kircholmem, Kłuszynem, Chocimiem, Zbarażem, Beresteczkiem, Wiedniem;
 - g) kultura baroku - przykłady architektury i sztuki.

2025 -09- 09
DYREKTOR
Zespołu Szkół i Placówek nr 1 w Katowicach
Jerzy Bahowski